12

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
CATHARRIS

Qvam

JUSSU ET AUTHORITATE
GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ
IN ALMA ELECTORALI VIADRINA
Adſpirante Divinæ Gratiæ Aura,
PRÆSIDE
VIRO NOBILISSIMO EXCELLENTISSIMO,
EXPERIENTISSIMO
DN. TOBIA ANDREÆ,
Phil. & Med. D. hujusq; Prof. P. Ord. Facult. Med.
Seniore & h. t. DECANO
FAUTORE SUO COLENDISSIMO
PRO LICENTIA
SUMMUM IN ARTE MEDICA DOCTORATUS
GRADUM
IMPETRANDI
Publicæ Eruditorum Disqviſitioni
ſubmittit
CHRISTIANUS JOACHIMUS LOSSAU,
REGIO-MONT. BORUSSUS.
Ad diem 1. Octobr. Horis ante- & Pomeridianis Conſvetis, in Auditorio Majore.

Typis FRIDERICI EICHORNII.
Anno 1678.

PROEMIUM.

Hominem revera eſſe minorem Mundum vel totius Mundi Compendium, & tanquam in exigua Tabella delineatio, ejusq; Corpus automatum, in quo ferè omnis illius, quod Omnipotens Natura per Cauſas naturales, & humana Scientia, Naturam imitando, per diverſas artes producit, aliquod ſpecimen occurrit, nemini qui vel parum Corpus humanum ejusq; ſtatum, tam naturalem quàm præternaturalem cognovit, in occulto eſſe poterit. At quia unica ſolùm eſt perfecta Sanitas, morborum autem ſpecies innumeræ, horum ſpeciminum quoq; multò Major copia in amplisſimo illo morborum theatro ſe repræſentat. Et ne hîc longiores ſimus, apparebit hoc manifeſtisſimè ex illis, quæ DE CATHARRORUM PPOVENTU EORUMQVE EFFECTIBUS & CURA *paucis his pagellis,* DEO, *Archiatro Summo annuente, proponere nobiscum conſtituimus. Elegimus autem nobis hanc præſertim materiam, quia inter infinitos quibuscum Corpus humanum conflictari debet, quique ipſi interitum moliri ſolent affectus, vix invenire posſis, qui id ſæpius, & ordinariò cum ſummis incommodis, imò non rarò ipſius Vitæ periculo infeſtet, quàm* CATHARRUS. *Tum quia ex illius in multorum aliorum Morborum rectam cognitionem pervenire poſſumus,*

THE-

THESIS PRIMA.

QUod Græci *Catharrum* hoc nos cum *Celſo* ſignificanter *Diſtillationem* vocamus. Vix enim in Arte Excellentiſſima Chymiæ diſtillationis Opus occurrit, quod non ad Naturam diſtillationis hujus, quæ in Corpore humano nulla non die obſervatur, diſtincte concipiendam quid contribuat. Si enim Materiam Catharrorum conſideremus, ea non minus quàm Chymicorum diſtillationum varia eſt; quippe neceſſum eſt aliam eſſe quæ Catharrum aqueum producit, quàm quæ acrem aut ſalſum; ſicuti Aqua ſimplex diſtillata [v. g. roſarum] aliam omnino materiam præſupponit, quàm Spiritus aliquis ſalſus, acidus, acris, aut corroſivus, ut Spiritus Vitrioli.

II. At non minus hæ diſtillationes in eo conveniunt, quod Vaſa certo modo ad hoc, ut materia hæc in liquorem aliquem convertatur, adaptata ſint: ſicut enim ſi Vitriolum crucibulo incluſum aperto igni exponatur, nunquam ſpiritus ejus ſub forma liquoris congregabitur. Ita etiam ut materia Catharrorum in Catharrum mutetur non eſt perinde quibus in vaſis & locis corporis hæreat.

III. Notum quoque eſt ex Corpore nullo poſ-

ſe diſtillando liquorem aliquem elici niſi vel igne Calido & Lucido, qualis eſt focalis noſter, adhibito; vel igne calido & lucido, qualis v. g. eſt in Calce viva aquâ aſperſa, aut fimo Equino &c. Ita nec concipi poteſt diſtillationem alicujus liquoris in Corpore noſtro exiſtere, ſi non Calor aliquis materiam Catharrorum ſurſum propellat, is autem non eſt in Corpore noſtro ab igne aliquo calido & lucido, uti eſt focalis noſter; multò minus à lucido & non calido, qualis eſt in ligno putrido de nocte lucente, Ergo remanet, quòd dependeat ab igne calido & non lucido.

IV. Talis autem in Corpore noſtro quaquaverſum accenſus eſt, dum ſanguis totum Corpus in circulũ percurrens ſimulq; ex fermentatione ſatis intenſa incaleſcens & calida ſua effluvia ubivis exſpirans, illi Vitam, Vigorem, Motumque conciliat. Ut idcirco calore hoc cum Vita ceſſante, non verendum ſit, ne in Cadavere egelido Catharrus producatur.

V. Hiſce conſideratis facilè apparet, quòd ſicuti Vis Caloris focalis ex planta aliqua, aut minerali aliquo particulas aliquas expellens & cum particulis aquæ tanquam ſuis vehiculis miſcens, eas ſub forma vaporis halitus & fumi ſurſum in Alembicum propellit, ubi per frigus exterius in guttulas exiguas primum, poſteaque in grandiores coguntur, ut tandem in unum confluentes, liquorem efficiant per naſum quaſi alembici, in ſubjectum vas defluentem; Ita etiam ſanguis in Corde & Vaſis ſuis efferveſcens ex ſe, ſurſum in Caput & cerebrum uſque, continuò ſub forma Vaporis aut exhalationis aliquid expellit, quod ibidem per frigus äeris ambientis in liquorem aliquem cogi poteſt, atque ita ad inferiora defluere.

VI. Ma-

VI. Materia igitur Catharrorum eſt ſi non unicè ſaltem principaliter Sanguis, ex quo aliquid ſub forma Vaporis aut Exhalationis in Cerebro ſecernitur atque frigore aëris in liquorem coactum verſùs partes inferiores vi gravitationis depellitur. At non ſolùm materia eſt catharrorum ſed ſimul Cauſa ipſa hanc ex ſe propellens & in cerebrum mittens, quatenus non ſolùm eſt in continuo motu tam verſùs ſuperiora quàm inferiora, at ſimul per fermentationem, quam in Corde accepit incaleſcit. In hoc igitur ab illis Chymicorum diſtillationibus, quæ externo calore ad ſolvendum aliquid ex rebus diſtillandis & ſurſum pellendis indigent, diſcrepat.

VII. Pro diverſitate autem tum ipſius ſanguinis, tum graduum Caloris, qui in ſanguine horum & illorum hominum exiſtunt, nec minus frigoris aëris in quo quis verſatur, Catharri multismodis conſiſtentiâ copiâ, efficaciâ & ſapore variare poſſunt. Nam v.g. ſi quis Sanguinem valde aquoſum habet, exſpiramenta ſanguinis quoque aquoſa erunt, liquorq; ſeu *Catharrus* inde proveniens aqueus. Si verò in ſanguine præambundant ſalia, aut acida, Exhalationes ſanguinis ſalſa, aut acida, aut acria cum aquoſis juncta *catharrum ſalſum* aut *acidum* aut *acrem* efficient.

IIX. Et quidem Catharrus aqueus multo faciliùs & in majori Copia generatur, quàm ſalſus, acidus aut acris, uti diſtillatione faciliùs & in majori copia ex planta aliqua aut floribus adhuc vegetis in alembico colligitur aqua, quàm ſpiritus aliquis ſalſus, acidus aut acris ex mineralibus, quod unicuique manifeſtum erit, qui v.g. noverit, quam exiguo negotio aqua roſarum diſtillatione comparetur, reſpectu Spiritus Salis. Nam aqua & quod ejus naturam imitatur, aut quocunque modo mobilius

eſt, & aliis partibus non ita innexum, hoc indiget ſolùm calore blando ut ab aliis partibus ſeparetur, & evaporetur, dum ſalſa & acida [uti ex multiplici experientia conſtat] difficilius commoveri & ſurſum propelli queunt. Nam aquæ particulæ ſunt ſatis flexiles & mobiles, ideoque priùs quàm aliæ ſeparantur, & ſeparatæ alias etiam non ita fixas ſeparant & ſecum abducunt, ſalia verò omnia [& ad quæ acida quoque referri poſſunt] valde dura, rigida & flexibilia ſunt, uti vel inde patet, quòd concrematis herbis, cineres eorum ſal ſubminiſtrent; hoc enim fieri non poſſet, ſi ſalia tam facile ab igne inflecti, frangique poſſent. At contra concludendũ quod quandoquidem Vi ignis tantopere reſiſtunt, dura & ſolida exiſtant.

IX. Licet autem in Copia majore aqueus generetur Catharrus præ ſalſis, acidis & acribus, attamen Vi & efficacia eſt multò minor. Sicuti aqua roſarum diſtillata reſpectu Spiritus Salis vel Vitrioli diſtillatione eliciti, vires exiguas habet. Cujus cauſa ex jam dictis itidem manifeſta eſt. Quæ enim mollia & flexibilia ſunt non poſſunt Vim magnam in Corpus aliud exercere ſed inflectuntur quocunque motu etiam impellantur, ſed quæ dura & ſolida ſunt ſatisque fortiter agitata, alia aut inflectunt aut obtundunt aut frangunt, lancinant, ſcindunt, rumpunt &c. Quemadmodum aquæ fortes regiæ & ſtygiæ dictæ, ob hanc Vim ſalium, metalla varia erodunt, imò Aurum ipſum in pulverem convertunt.

X. De Sapore Catharrorum non eſt ut multum dicamus quia ex dictis ſatis patet, quod ſi Catharrus aqueus nil vel valde parum ſalſi, acidi, aut acris in ſe habeat *inſipidus* vel *ſubdulcis*; ſi vero horum aliquid ſecum vehat, pro copia illorum & ſubtilitate, aliaque propria

illis

ilis qualitate ſalſior acidior vel acrior; atque ob id *rodens, pungens, mordens, lancinans* eſſe, dici poterit. Conferamus ergo nos ut contemplemur vias per quas Catharrꝰ ad inferiora deſcendit & quos in eis effectus producat.

XI. Et quidem ad Naſum hujus liquoris eſt defluxus præ cæteris ita ordinarius, ut vix ullus tam emunctæ naris ſit, cui non de facili mucus quis ex materia hac ibidem colligatur. Sed hic mucus nomine Catharri non venit Medicis quamdiu non eſt tam ſubtilis fluidusque ut ſub forma alicujus liquoris deſcendat; quemadmodum eſt in *coryza* ſeu *gravedine*, ut idcirco hæc ut ſpecies prima Catharrorum attendi poſſet.

XII. At Alembicus Corporis noſtri non unum, ſed plures ductus habet per quos collectam hanc in ſe materiam exonerat. Et quidem familiaris Catharro via præter naſum eſt, dum verſus eum ex capite quidem fluit, at illum præterlabitur & in fauces deſcendit. Viæ enim hæ ſunt ſibi proximæ. Atque ita per palatum ad fauces deſcendit, & à Medicis magis propriè *Catharrus* vocari ſolet.

XIII. Quos autem non pro diverſitate Materiæ & Copiæ ſuæ producit in hiſce viis varios & lamentabiles Effectus? dentium dolorem; Uvulæ laxationem; reſpirandi difficultatem, eamque, aliquando tantam, ut patiens ſæpius ſuffocetur, qua de cauſa talis *catharrus* ab effectu quem producere poteſt aut produxit *ſuffocativus* denominatur. Tuſſim; exulcerationes palati gingivarumque; Tumores linguæ, mandibularum, amygdolarumque; Anginam; Et quos non alios morbos? Præſertim verò in ventriculũ ipſum deſcendens & fermentum illius corrumpens jam Nauſeæ, jam Vomitus, jam Febris, jam Diarrhææ & ſimilium multorum morborum, At ordina-

ordinariò inappetentiæ cauſa exiſtit.

XIV. Ab his dictis Viis Catharrus ex levi cauſa ad oculos & aures divertitur,& diverſos etiam morbos, ut dolores oculorum auriumq; , Viſus debilitatem, oculorum pruritus, auriumq; tinnitus & ſimilia alia mala, quæ brevitatis Cauſa ſuperſedemus, producit.

XV. Sed longius etiam aliquando iter ſuũ inſtituit, & ad pectus, lumbos, brachia, manus pedesque imos defluit &non ſolùm dolores diverſos,pro diverſitate ſuæ materiæ & copiæ in eis excitat, ſed etiam dum pectoris muſculos ad motum ineptos reddit reſpirationis difficultatem, cum doloribus aliquando magnis inducit; at dum Muſculos manuum pedumque doloribus defatigat, & ad motum inhabiles facit, in cauſa eſt ut nec manus, nec pedes officium ſuum præſtare queant.

XVI. Imò aliquando exundatio quaſi illius generalis evenit,ut ad omnes ferè prædictas partes aut ſaltẽ plures ſimul diſtillet,atque tunc *Catharri generalis*, quem Græci *Rheumatismum* vocare ſolent,nomine exprimitur, cauſaque variorum morborum particularium exiſtit.

XVII. Denique (ut in pugnum noſtra contrahamus) aliquando collectus hic humor Caput non egreditur ſed intra Cerebrum collectus manet,eoque periculoſior eſt,quia inſidias quaſi in occulto nectit. Hinc enim ſæpenumero paralyſis, morborum ſomniferorum, apoplexiæ, epilepſiæ, Cerebri putrefactionis, aliorumque cerebri morborum cauſa principalis aut coadjuvans ſe habet.

XVIII. Vidimus igitur quàm horrendam & magnam malorum ſeriem Catharri producere poſſint, ut ſi hæc omnia hìc pro dignitate examinare velimus, temeritatis meritò cenſuram incurremus,ob id quòd tam grande opus & quod forſan maximam Medicinæ par-

partem efficit, unicæ diſputatiunculæ includere anniteremur.

XIX. Ne tamen hæc in vanum dicta & ſolûm hiſtoricè recenſita eſſe videantur, priusqvam curam catharrorum exponamus, accedemus propius, atq; hæc applicabimus notabili cuidam morbo, qui in praxi noſtra nobis ſe curandum ſtitit, quandoquidem in illo non pauca ſunt, quæ ex his lucem aliquam accipere poſſunt. Scilicet res ita ſe habet:

Nobiliſſima Generis & Virtutum propriarum ſplendore quædam fœmina, duarum filiarum Mater, nunc annum circiter 30. ſuæ ætatis agens, ſtaturæque laudabilis, quæ cum Virgo adhuc erat, integra Valetudine fruebatur, atque etiam adhuc habitus ei exterior decens ſatis exiſtit: diætam prudenter obſervat; menſtruas purgationes juſto tempore habet, nec alvum adſtrictam, ita ut ex his judicare liceret, Dominæ huic cum ſecunda valetudine perquam bene convenire; Nil minus tamen paulò poſtquam maritata fuit, per Intervalla, & ordinariò ſingulis menſibus, cum menſtrualis fluxus aut inſtat aut ceſſavit, certorum paroxiſmorum inſultus vehementisſimos, cum quibus ad mortem ferè illi colluctandum eſt, ſuſtinere cogitur. Et quidem in principio qvum paroxiſmus præ foribus eſt, & qui ordinariò & præcipuè poſt cœnam ſe ſiſtit, circa ventriculi orificium inferius ſeu ad ſcrobem cordis, presſionem & pulſationem percipit, quam alvi excretio ad duas vel tres ſedes inſequitur. His peractis circa nonam circiter veſpertinam ipſi ſuperveniunt murmur & ſibilus in pectore, idq; diverſorum ſonorum, ut aliquot felium catellos præ fame ejulantes concentum aliquem facere diceres. Adeſt tunc anxietas & difficultas reſpirandi magna, cum faciei rubore & aliquo tumore; ut domina patiens neutiquam in lecto

cto detumbere poſſit, at erecta ſedere, ut melius ſpiritũ ducat, teneatur. Aliquando ſimul in ipſo paroxiſmo vomitus ſupervenit, quo primò alimenta aſſumta & poſt hæc quædã pituita viſcida ejicitur. Hic paroxiſmus aliquando ad duodecim horas, aliquando minus, aliquando ulterius durat; finito illo, Caput dolet & circa nucham quaſi contractio aliqua percipitur. Inſequitur etiam ſitis, nec minus tusſis per quam circa matutinũ tempus pellucidum & coagulatum phlegma quod gelatinæ vel ſpermati ranarum non abſimile eſt, cui ſubinde aliquid nigricans & acſi fuliginis tædæ portiuncula ei interſperſa & mixta eſſet, ejicit. Circa Meridien verò cum appetitu Cibum & Potum denuo ſumit, eumq́ benefert, reſtante tamen adhuc imbecillitate & præſertim pectoris pedumq́ doloribus. Num quidem quia paroxiſmi frequenter recurrunt macilentior fit, ſed etiam facile reſtituitur decens Corporis habitus colorq́ vividus reducitur.

XX. Equidem inſtituti noſtri non eſt *Caſum* hunc obſervatione (prout nos judicamus,) non indignum, tam exquiſitè & particulatim pertractare, quàm mereretur, attamen dum ea quæ in genere de Catharris jam diximus illi applicabimus, aliquam ſaltem partem ejus naturam enucleaturos nos eſſe ſperamus. Non igitur jam inquiremus, cur dirus hic hoſtis Nobilisſimam Dominam non longè à nuptiis invaſerit? Cur circa tempus menſtrui fluxus, & cur præcipuè poſt cœnam? Nec de presſione & pulſatione circa ventriculum, & inſequentibus alvi excretionibus, & quæ ſimilia talia occurrunt jam ſolliciti erimus, at quia etiã inter alia ſymptomata difficultas ſpirandi, ſibilꝰ & mirũ pectoris murmur obſervatur, an & quomodo hæc à catharro dependeant deſpiciemus.

XXI. Et

XXI. Et quidem Dominam patientem extra talem paroxiſmum, catharris non ita obnoxiam eſſe; bona diæta, purgationes menſtruæ naturales, alvus laxa, habitus corporis non indecens, & ad quem Domina patiens poſt exantlatos paroxiſmos non difficulter redit, nos ſatis edocere videntur; at paroxiſmo adventante & præſertim in vigore exiſtente illum produci, non credo qvem facilè negaturum.

XXII. Hoc ut inclareſcat, ex th. 6. in memoriam revocabimus, catharrorum materiam eſſe præcipuè, ſi non unicè, ſangvinem, atq; illam per ipſius ſangvinis calorem excuti; At ſangvinem per criſin illam naturalem, quæ menſtruus fluxus vocatur, plus ſolitò agitari & concuti, atque ob id ex eo quid citius & copioſius excuti & evaporari poſſe, vel ex eo patet, quòd obſervemus fermentationes rerum diſtillandarum aliarumq;, eo fortiorem odorem ſpirare, tum vapores & exhalationes, imò fumum aliquem emittere, quò ſunt magis intenſæ. Et notum, quòd vel ſola circumagitatio & concusſio rei ſpirituoſæ v. gr. vini in vaſe, odorem ejus fortius expellat. Concludimus igitur non absq; ratione circa illud tempus ſangvinem muliebrem ad catharris materiam citius & copioſius ſuppeditandam magis diſpoſitum eſſe.

XXIII. Quamvis autem, quia menſes bene fluunt, aliæque cauſæ ad catharri productionem concurrentes abeſſe poſſunt, pro illo tempore à catharris libera ſit, attamen quia mox altera illa cauſa agere incipit, quæ presſionem & pulſationem circa ventriculum, & aliquando ſimul vomitum producit, ſangvis, qui videtur nondum ad naturalem ſui motûs proportionem rediiſſe, ſed turbatus adhuc in vaſis ſuis fluere, de novo conturbatur &

ad

ad celeriorem motū per anxietates & tormina incitatur; atq; ob id durante hoc paroxiſmo materia catharri ſatis copioſa ex ſangvine expelli & in cerebro colligi poterit.

XXIV. Hæc autem (1.) ſalſa & acria, eaq; ſatis copioſa & diverſæ ſpeciei, in ſe continere poterit. Cum enim ſangvinis particulæ acidæ & ſalſæ per fermentationis illum majorem gradum ſolitò fortius agitentur (ſicuti carnes ſalitæ in craticula roſtæ ſunt multò ſalſiores quàm frigidæ, quia ſalis particulæ vi ignis fortiter agitatæ vehementius in lingvæ nervos agunt) eorum multæ franguntur, ſubtiliſantur & (ut loqui amant) exaltantur; atqve idcirco majori cum impetu & copia ſurſum verſùs cerebrum propelli & in cerebrum expelli poterunt. At etiam (2.) hæc materia catharri aliqvando ſimul non parum tenacioris & viſcoſioris aquæ in ſe continere poterit. Cùm enim ſangvis ita conturbatus & ad celeriorem motum incitatus ſit, magis quoq; efferveſcit, adeoq; non ſolùm ſubtiliora ſed & craſſiora, quæ aliàs ad motum inepta ſunt, verſùs ſuperiora propellit & ſecum abripit, ſicuti in variarum rerum diſtillatione obſervamus, quòd ſi calor ignis per ſuos gradus non decenter intendatur, etiam phlegma ipſum usq; in alembicum abripiatur.

XXV. Catharrus igitur talis ex tam variis ingredientibus durante hoc paroxiſmo in cerebro productus, comparari poſſet cum craſſa valde nebula in aëre producta, vel cum fumo craſſo qui in quibuſdam Chymicis proceſſibus in alembico circumvolitare videtur; Sicuti enim hora una vel altera elabi poterit priusquam in guttulas aliquas colligantur, ita etiam hæc ſangvinis exſpiramenta demum intra duas aut tres horas

eousq; perduci poſſunt, ut in guttulas aliquas ſubtilisſimas abeant, atq; ita demum catharri nomen & naturam acquirant. Hoc pacto enim eveniet ut demum circa nonam veſpertinam diſtillare incipiens alterum iſtum in pectore paroxiſmum, qui in murmure, ſibilo & difficultate reſpirandi conſiſtit, producat.

XXVI. Quatenus enim principia nervorum eorum, qui ad muſculos pectoris tot & tam variis modis movendos, quot ad reſpirationem ſufficientem & æqualem requiruntur, quaſi aliquo modo obſtipat, ut ſpirituum animalium ad muſculos hos movendos influxus multum inhibeatur; aut etiam quatenus pars ejus inter muſculos thoracis defluens, eorum juſtam dilatationem inhibet, reſpirationem æquè difficulter fieri poſſe facilè concipietur, quàm quòd aër difficillimè in tubum follis influat, ſi quæ cauſa ſit, quæ obſtet, ut aſſeres follis à ſe invicem non niſi aliqua vi removeri queant. Ab hoc enim ſpiritum animalium in hos muſculos influxu & muſculorum naturali dilatatione inde orta, primò & principaliter reſpirationem pendere, judicamus ſummè probabile eſſe.

XXVII. Augetur verò inſuper hæc difficultas reſpirandi maximè ex hoc, quòd tenacis hujus catharri pars quædam circa aſperæ arteriæ initium ſe colligens hiatumq; ejus quocunvis modo coarctans, aëris in pulmones influxum ulteriùs impediat; quod eo faciliùs fit, quia ob prædicta thoracis vitia, ſolummodo leniter versùs pulmones propellitur. Quo magis copiosè igitur hæc materia craſſa ibidem accumalatur & tam à frigore aëris in pulmones irruentis, quàm ejusdem in eis calefacti cumq; aliis calidis ſangvinis effluviis rurſus exſpirati; calore induratur, aut etiam altiùs in arteriæ aſperæ initium ſe inſinuat, eò gravius hoc malū evadit. Nam

quo

quo plus hæc via coarctatur, eò majori cum conatu aër in pulmones prorumpere debet.

XXVIII. Atq; hæc eadem cauſa eſt quòd tunc temporis in pectore murmur & ſibilus audiatur, ſicuti tale quid audimus cum aër ventis valde impulſus celerrimè per rimas fluere cogitur, aut ſi in tubo follis quid ſit intruſum, quod eum valde coarctat, ut aër dilatatione follis fortiter facta per illas anguſtias cum lucta quaſi intrat: Fortis enim illius ad illud quod ipſi ibidem reſiſtit alliſio hos ſonos excitat. Nec mirum eſt ſonos hos ita variare, ut jam murmur, jam ſibilum, jam catellorum felium præ fame ejulantiũ repræſentent; hoc enim ſolummodo dependet, *vel* à vi qua aër in pulmones prorumpit, jam majore, jam minore. Si enim Domina patiens cum magno impetu ſpiritum ducat, ſonus acutus; ſi cum minore, gravior; ſi adhuc remisſiore, valde gravis & quaſi murmur erit; ſicut idem obſervamus in vento per rimas & foraminula januarum compulſo. *Vel* etiam dependet ab ipſius materiæ auguſtantis hanc viam majore aut minore copia. Quo enim ſpatium per quod impellitur aër anguſtius eſt, eò acutiorem ejus ſonum eſſe organa muſica ſatis comprobant. Fieri autem poteſt quàm facilè, ut hæc materia obſtruens jam major ſit, v. gr. cum ex cerebro plus affluit; jam minor, v. gr. cum ſcreatu aut tusſi quid illius ex aſperæ arteriæ initio expellitur.

XXIX. Quia etiam ex prædicta cum organis muſicis comparatione conſtat, quòd levisſimâ ſolùm mutatione opus ſit, ut alius aliusq; ſonus exhibeatur, apparet quòd in momento quaſi diverſæ ſpecies ſonorum exhiberi poterunt. Ut v. gr. ſi quis lingulam tubuli ex organo ſumti citiſſimè hinc illinc moveat ut cavitas tubi

illius

illius variis modis anguſtetur. Item ſi in fiſtula foramen aliquod vel tantillum digito jam plus jam minus coarctetur; ſi in fidibus chordæ vel tantillum jam intendantur jam remittantur, aut digito vel tantillum aliter aliterq; comprimantur. Quid mirum igitur ſi in Domina hac patiente aër prædicto modo per obſtipatam ad pulmones viam breviſſimo tempore diverſis modis compulſus, & in aſperæ arteriæ tubulos vel ramificationes, inter ſe capacitate, figurâ, ſitu vel inflexione variantes proruens, varios quoq; ſonos excitet; & quidem, quia in illos tubos omnes eodem tempore influit, concentum quaſi aliquem catellorum felium aut ſimilem alium exhibeat.

XXX. Porrò non mirum quòd Domina patiens tunc temporis non poſſit in lecto decumbere, ſed cogatur erecta ſedere, ut meliùs reſpiret, ſeu quòd (ut cum Medicis loquar) *Orthopnæâ* (quaſi dicas recta reſpiratione) laboret. Nam dum Creator noſter

Os homini ſublime dedit cœlumq; tueri
Juſſit & erectos ad ſydera tollere vultus

ut, ſicuti cœlum aëreum inſpiramus, ita etiam verſùs cœlum cœlorum, ut patriam noſtram cœleſtem, ſuſpiria noſtra mittamus; hoc ipſo etiam effecit ut faciliùs & meliùs in pulmones, qvia à faucibus verſùs diaphragma dependent, influat aër, eosq; dilatet, adeoq; reſpiratio faciliùs ſuccedat, quàm ſi quis decumbat, quia tunc gravitatione verſùs hoc vel illud latus paululùm pulmones compreſſi, aërem non tam liberè recipiunt.

XXXI. Denique nunc ſatis diſtinctè concipiemus. 1. quòd licèt tandem hæc tempeſtas poſt duodecim & plures horas deſæviat, attamen conturbatio ſangvinis

magna

magna etiamnum remaneat, ſicut mare licèt impetuoſæ tempeſtates jam ſedatæ ſint ſudumq; cœlum exiſtat, attamen tempore indiget priusquam fluctus ejus componantur & ad placidum fluxum reducantur. 2. quòd per eam ſalſedo ſangvinis commota *ſitim* excitet; quòd 3. ex hoc ſangvine conturbato ſpiritus animales aut exhalationes variæ cum impetu & irregulariter in cerebrum proruentes illudq; plus ſolitò difflantes, vel concutientes, vel alio modo fortiter in illud agentes, *capitis dolores* varios producant. Et 4. quòd dum ſpiritus animales irregulariter per ſpinalem medullam deſcendunt, *in nucha* dolorē aliquem, quocum *contractio* ejus quaſi aliqua ſupervenit, cauſare posſit; præſertim ſi (ut probabile eſt) ad initium ſpinalis medullæ etiam aliquid illi9 præcedentis catharri confluxerit, qvod illud aliqvatenus obſtipavit; ut ſpiritus animales non ſolùm irregulariter, at ſimul cum conatu per illam deſcendant. Deniqve 5. qvòd licèt finito hoc paroxiſmo, tenacior ille catharrus (de qvo th. 24. dictum) non ulterius affluat, attamen eum aliqvis ſubtilior & acidior aut acrior ſeqvi posſit, ſicuti denſisſimis & craſſioribus nebulis delapſis, pars ejus ſubtilior in aëre ſubſiſtere & tardiùs ad terram pervenire ſolet. Hic autem cum tenaciore iſto mixtus qvi per diuturnam hanc luctam, medicamentaq; convenientia jam ſubactus & inciſus qvaſi eſt, eum aliqvatenus porrò attenuare poteſt ut eô facilius ab aſpera arteria & ex faucibus expellatur. Hoc autem totaliter tunc demum fit, cùm hic ſubtilior & acidior aut acrior catharr9 usq; in aſperam arteriam penetrans eamq; vellicans, *tusſim* concitat. Hac enim tandem ſolvitur & ſub forma gelatinæ pellucidæ ſpermati ranarum non abſimilis expectoratur.

XXXII. Unde verò ſit qvod ipſi ſubinde nigricans qvædam materia ad inſtar fuliginis tædæ interſperſa ſit, & qvæ alia hîc conſiderari poſſent, non eſt nobis propoſitum hoc loco inqvirere, ideoq; ſolùm reſtat ut qva poſſumus brevitate *Curas Catharrorum*, juxta illa qvæ diximus, afferamus. Cùm ergo ſangvis ipſe ſit catharrorum materia, ideoq; qvidem tot catharrorum ſpecies qvot ſangvinis ſunt diverſitates, concipi poſſent, attamen qvia ordinariò Medici Catharrum generaliter in frigidum, & calidum, vel, ut nos loqvi maluimus, in illum, qvi ex ſangvine aqveo; & iſtum qvi ex ſangvine acido, acri aut ſalſo producitur, dividunt; idcirco dum qvidnam circa horum curam præcipuè obſervandum ſit extremo digito denotabimus, reſpiciemus potiùs ad illos tanqvam ad habituales jam factos, qvàm in qvantum ex certis cauſis per unum aut alterum diem etiam in ſatis ſanis ſe oſtendere poſſunt.

XXXIII. Qvandoqvidem ergo aqveum ex ſangvine aqvoſo oriri diximus; ſangvis autem hanc ſuam diſpoſitionem à ventriculi prava concoctione, qva cibi & potus non ſatis ſubiguntur, præcipuè, & ordinariò unicè, accipiat, fundamentum curæ hujus in ventriculi correctione principaliter ponendum eſſe judicamus. Ac ob id, ſi potiùs ſimpliciorem aquam, quàm tenacem aliquem humorem in eo ſtagnare exiſtimamus, evacuatio ejus vel per inferiora ſolùm, ut eis, quæ ex rad. jalappæ & mechoacannæ præparantur medicamenta; mercurio dulci &c. vel etiam per ſuperiora, ſi neceſſitas requirat, uti v. gr. gummi guttâ; Aqvâ benedictâ Rulandi &c. Si autem tenacitas humoris adeſſe judicatur, præparatio ad evacuationes tales præmitti poſſet, v. gr. per oxymel ſquilliticum, hyſſopum, fœniculum, origanum &c. ſub

variis.

formulis exhibitum. Evacuatio autem ipſa inſtituenda eſt per ea, quæ viſciditatem magis educere exiſtimantur, ut Gummi Gutta laxativa, & quæ ex agarico & ſimilibus præparantur. Hoc autem peracto ventriculus per illa ſtomachica, quæ in ſe calida & exſiccantia continent, ad meliorem concoctionem diſponendus eſt; & quorſum illa, quæ ſub forma pulverum in pharmacopoliis proſtant medicamenta plus quàm liquida facere, ratio eſt cur putemus.

XXXIV. Venæſectio an in aquoſo catharro unquam utilitatem, ſaltem notabilem, afferat, dubitare liceat. Etſi enim ſtatuamus requiri calorem ſangvinis ut materia catharri ex illo expellatur, ideoque venæſectio non videatur improbanda; attamen non opus eſt ut is calor plus ſolito major ſit, adeoq; venæſectionem requirat. Quippe ſupra jam oſtendimus, quòd aquoſa ſolùm calore blando indigeant, ut ſurſum propelli in copia valeant. E contrario, quia in aquoſi catharri proventu ventriculus non tam citò reſtituitur in integrum, ut poſſit ſufficientem materiam, pro laudabili ſangvine in emisſi locum reproducendo, citò ſubminiſtrare, ſupervacanea non ſolùm, ſed potiùs etiam noxia hîc venæſectio eſſe videtur.

XXXV. Diaphoretica autem & ſudorifera aquoſitatem ex ſangvine expellentia, præmisſis iſtis generalioribus ſuas eximias utilitates habere judicamus, ut v. gr. Rob ſambuci, & ea quæ ex Antimonio & nitro præparantur. Plus tamen hiſce exiſtimamus huc conferre diuretica dicta, quia per veſicam aquoſitas citiùs, faciliùs, & in majori copia educitur. Et quidem diuretica magis ſpirituoſa & calidiora hîc præferenda, quibus abſinthiũ, calamus aromaticus, galanga; Ol. ſuccini, aniſi, cumimi

&c. ingrediuntur; Tum quæ acrimoniâ & aciditate ſua, reliquias ſaburræ aquoſæ tenacioris attenuare videntur, uti Acetum ſcylliticum, Allium, ſpir. Vitrioli, Salis &c. Verbo, quæcunque ſtomachica hîc proſunt, illa quoque ſimul urinam promovere putamus.

XXXVI. *Hæc* quoad catharri frigidi vel aquei habitualis curam in fonte ſuo quaſi peragendam nunc ſufficiant. Calidi, ſeu ſalſi, acidi aut acris habitualis equidem non minus quàm aquei cura, ventriculi medelam expoſcit, cùm qualis eſt chylus, talis etiam ſit ſangvis; attamen nec ita primariò, nec tantopere, nec eodē modo. Non *ita primariò*, quia ſangvinis ſalſedo, aciditas & acrimonia cum ſufficiente alimentorum concoctione ſubſiſtere poteſt, imò ordinariò illam adjuvat. At quia hîc potiùs eſt ipſius ſangvinis fervor conſiderandus (quippe fermentationes ſalſorum & acidorum præ aliis fortisſimas eſſe, multa chymica experimenta oſtendunt) *immediatè* ipſe ſangvis per venæ ſectionem eamque non adeò parcam, corrigi poterit; *mediatè* autem per curam ventriculi & illa quæ ventriculum tranſeunt.

XXXVII. Hanc autem curam *non tantopere* quàm aqueus expoſcit 1. quia vel purgationibus nullis, vel ſaltem lenioribus & ex eis, quæ placidè bilem evacuare & frigidioris naturæ eſſe dicuntur, uti ex mānna, casſia fiſtulari, tamarindis, prunis &c. parata; Et quidem non in principio curæ & quamdiu alvus non eſt adſtricta, opus eſt. Quo enim purgatio fortior eſt, eò magis quoque ſangvinem concutit & fermentare plus ſolito facit, quòd hîc omnino cavendum eſſe ex modo quo calidum talem catharrum oriri diximus, ſatis patet. Atque ex eodem hoc fundamento à ſudoriferis, ſaltem fortioribus & in principio curæ, abſtinendum potius eſſe judicamus. 2.

Quo-

Quoniã in cura catharri aquei habitualis ſæpius ſunt repetendæ purgationes, & ſubinde eis per aliquot dies inſiſtendum eſt, hîc verò ex dicta cauſa non item. 3. quia etiam vomitoriis hic raró indigemus, niſi ſi forſan æſtus ventriculi vehemens cum appetitu proſtrato & ſimiles affectus illa ſuadeant. Quamvis autem in principio jam adhiberentur, attamen vis eorum non ita quàm eorum, quæ fortiter per inferiora purgant hîc metuenda eſt, cùm ſanguinem non ita directè, nec tam fortiter, nec tam diu concutiant. Sumi autem poſſunt ex antimonialibus.

XXXVIII. Cura tamen ventriculi non eſt planè negligenda, etſi *non eodem modo* inſtituere illam oporteat, quia in catharro calido ſtomachica contrariæ virtutis, ſeu frigida & præſertim humectantia, aut quæ acrimoniam, aciditatem, & ſalſedinem fermenti ſtomachalis attemperant vel obtundunt, requiruntur. Inter attemperantia poſſent recenſeri quæ ex acetoſa, lactuca, roſis & ſimilibus, quæ aquoſitatem aliquam in ſe habent, ſunt compoſita. Obtundunt autem magis acrimoniam talis fermenti, quæ illius vi magis reſiſtunt, ut dum in hæc agunt Salia & acida, quæ in ventriculo ſunt accumulata, quaſi obtundantur. In horum numero illa quæ ex corallis, margaritis, creta & ſimilibus præparata ſunt, non parum proſunt.

XXXIX. Quamvis autem hæc ſtomachica propriè dicta non poſſunt non bonum aliquid in ſangvine ipſo cauſare, dum prædicto modo ventriculi fementum in melius reſtituunt; attamen quia illius effervescentiam nimiam quoque ſiſtunt, & quidem non leviter, illa, quæ vi ſomniferâ ſunt prædita, talia in hoc caſu non minus cum utilitate exhiberi poterunt; præſertim ſi ex opio

 illis

illis quid mixtum ſit, uti ſunt v. gr. pilulæ anticatharrales, de Styrace ſive laudanum pectorale dictæ; tum pilulæ ad tusſim, quarum deſcriptio in Pharmacopoeia Scröderiana extat. Laudanum quoque opiatum ipſum cum prudentia adhibitum prodeſt. Uti & lac amygdalatum cui ſemen papaveris & Semina refrigerantia majora & minora ſunt adjecta.

XL. Atq; ita quidem utriusq; catharri curam quoad fontem ſuum cum ratione inſtitui poſſe judicamus. At nîl obſtat quo minus interim dum hæc fiunr, catharrus ipſe, quatenus ex cerebro jam ad has vel illas partes fluit & multifarios morbos, quorum multos ſuperius enumeravimus, producit, curam particularem recipiat. Et hæc cura rurſus generalior eſſe poterit, *vel* quatenus uterq; catharrus per ſcarificationes, veſicatoria, fonticulos, ſetacea, maſticatoria &c. ab iſta parte in qua ſpecialem iſtum affectum producit, ad alias partes in quibus non ita nocere poterit, derivatur & per eas educitur. *Vel* quatenus caput contra frigus exterius partim quaſi defenditur, partim verò cerebri humiditas per exteriùs impoſita exſiccatur, uti per Sacculos pulveribus aromaticis impletos; oleorum aromaticorum & calidiorum ad ſuturas inunctione; *vel* quatenus cerebrum catharro plus quàm deberet humectatum, ſuffumigiis variis exſiccare conamur. Quæ duo poſtrema tamen magis catharrum aqueum reſpiciunt.

XLI. Quatenus autem catharrus conſideratur tanquam in certa quadam parte ſuas vires jam exerens, cura illius particulariſſima (ſi ita loqui liceat) eaq; varia ſuſcipienda eſt. Nam v. gr. ſi catharrus hærens circa aſperam arteriam difficilem adeò reſpirationem producat ut ſuffocatio metuenda ſit, per iſta quidem quæ illum incidunt,

cidunt, attenuant & ſolvunt in actum deducitur; Et hunc in finem Oxymel ſcylliticum & gummi gutta, mixta linctibus aut ſorbitionibus illis, quæ in hoc caſu exhiberi ſolent, ſua optimè peragunt. Hanc autem curam adhibere non poſſumus, ſi portiuncula tenuis, at acidi & ſalſi catharri intra cuticulas ſe inſinuet, & dolores varios & aliquando ſimul tumores in manibus, pedibus, aliisq; partibus exterioribus corporis excitet. Hiſce enim per exterius impoſita aut illita ſuccurrendum eſt, aut ſaltem ſuccurri poteſt. Debent autem hæc eſſe ſubtilium valde partium, quæ verſùs interiora ruere atq; ita poros aperire & hærentem iſtam catharri portiunculam agitare & per poros foras excutere poſſunt; Quorſum emplaſtrum quoddam carminativum, uti & oleum, tinctura, aqua vel elixir aliquod ſubtiliſſimarum partium, imò calor actualis ignis &c. multum faciunt.

XLII. Atque ita alii caſus ſunt, in quibus catharrus in parte aliqua corporis ſe ſiſtens ſingulariter tractandus erit. Quantum verò ad affectus alios particulares, quos ferè in nulla non parte corporis noſtri producere poſſunt catharri; ut affectus oculorum, aurium, dentium, faucium, thoracis, atq; ita porrò reliquarũ partium conſiſtentiũ, ad quas omnes, aut plures, aut unam; idque aut ſimul, aut ſucceſsvè catharrus pervenit, hi præter has curas propoſitas aliam rurſus ſibiq; propriè debitam curam requirunt. Sed ad has ut ulterius deſcendamus propoſiti noſtri ratio non permittit.

XLIII. Reſtat igitur ut de diæta etiam paucula annectamus. Ideoq; quæ in utriusq; catharri cura de ſtomachicis medicamentis diximus, ea etiam alimentis applicanda eſſe ſtatuimus, quia ad horum præſcriptionem alimenta medicamentoſa, & alimenta ipſa dirigi poterunt. Mediocritas autem ubiq; eſt obſervanda, vitentur etiam ſedulò ſubitæ calidi cum frigido aëre mutationes. Valde noxium enim eſt ſi quis catharris divexatus ex quacunq; cauſa incaleſcat, & excalefactus ſe in frigidum aërem; præſertim capite detecto aut pectore denudato prorumpat. Nocere etiam poteſt ſubinde, præſertim illis qui temperamento calidiore ſunt præditi, ideoq; catharris acribus & ſalſis ſunt magis obnoxii, ex aëre valde frigido in valde calidum tranſitus. Venti quoq; frigidi ſunt vitandi; & quidem frigidi & humidi plus, in

cathar-

catharro aqueo; frigidi autem & ſicci, in catharro ſubtili & acri. Exercitia corporis vehementia cuivis catharroſo nocent, præſertim tamen illis, qui temperamẽtũ calidũ & ſiccum habent. Ideoq́; ſatis moderata hiſce, at majora iis quibus humidum & frigidum temperamentum eſt, conveniunt. Somnum idcirco etiam potius illi, qui hujus temperamenti exiſtunt abrumpant, ut eò magis in exercitio iſto moderato perſiſtant; at iſti qui catharro acri & ſalſo excruciantur, ſomno magis indulgeant; imò ſi non ſufficiens ſit, eum ſibi medicamentis convenientibus inferri curent. De excrementis autem & retentis hic nihil ferê dicendum quia ex conſtitutione interiore ſangvinis dependent; ideoq; quæ de ipſius ſangvinis medela jam attulimus, hic etiam quadrant, cùm pro ſangvinis diſpoſitione etiam reliqua, ſive excernantur, ſive retineantur, variare debeant. Deniq; cùm nil fortiùs nec citiùs ſangvinis maſſam conturbet quàm vehementes paſſiones animæ. & inter illas ira & conſternatio; hæ paſſiones ſunt omnium maximè, & præſertim eis qui ſangvinẽ ſubtilem, ſalſum & acidum habent fugiendæ, allaborandumq́; ut quies & pax alta ſit menti, licèt corpori mediocris commotio conceſſa ſit. Atq; hæc de *diſtillationibus* ſuccinctè in medium protuliſſe ſufficiant. Interim Deo T. O. M. ſit Laus Honor & Gloria Amen.

F I N I S.

COROLLARIA.

I. Medicamenta Chymica tuto adhibere licet.

II. Naturaliter fieri non poteſt, ut fœmina ſine congreſſu maris concipiat atque pariat.

III. Nutritio aliquatenus fieri poteſt per clyſteres injectos.

IV. Quandoquidem homo conſtat ex corpore organico vitam in ſe ſibi propriam habente, & anima rationali quæ immortalis eſt, quæ iſti corpori eſt intimè à Deo unita, medicus in animam rationalem mediante hoc corpore operari poteſt.

V. Omnes beſtiæ ſunt rationis expertes.

VI. Loquela eſt operatio quæ propriè ſolùm in homine invenitur.